

כ"ח ניסן, תשע"ב, 20.4.2012

גיליון מס' 305

פרשת תזריע מצורע

נגעי החברה

מאת יוני רוזנק, קיבוץ כפר עציון

בשל אופיים הכביכול סניטרי, עלולים בטעות להתפרש דיני הנגעים כדינים העוסקים בדאגה חברתית מפני תחלואים מדבקים, אך מכמה מדיני המצורע, טהרתו וטומאתו, ניתן בנקל להבין כי אין לסברה זו כל שחר בכתובים.

כך למשל, מבחינה סניטרית, לא ניתן יהיה להבין מדוע חוזרת הטהרה למצורע אם היא כיסתה את כל גופו "מראשו ועד רגליו". זאת, להפך מתיאור האימה של מכת השחין, המתוארת במילים: "מכף רגלך ועד קדקדך", כלומר שזהו שלב השיא של המחלה, ואיך ניתן להכריז על חולה שכזה כעל טהור, או בריא בלשון רפואית?

התנהלות נוספת שאינה מובנת מבחינה סניטרית היא בכך שהכהן, הנחשב לשיטה זו כ"רופא", אינו בודק את ה"חולה" בכפלי גופו, אלא מתרשם ממחלתו במראה כללי, ואם הכהן אינו רואה, אזי האדם טהור. בדומה לכך, בצרעת הבית, מצווה הכהן לפנות את תכולת הבית אשר נראה בו הנגע, כדי לא לטמא את הבגדים והכלים הנמצאים בו. אילו היו אלה באמת דינים השומרים על החברה מפני תחלואים מסוכנים, הרי שלפנינו חוקים מוזרים ביותר העלולים דווקא להפיץ את המחלה המידבקת ולא להסגירה!

אסמכתא מרתקת נוספת לכך שפרשתנו אינה עוסקת בדינים סניטריים מובאת בפירוש הרש"ר הירש לפרשתנו. הרש"ר הירש מצטט מתוך דו"ח וועדה שמונתה על-ידי ממשלת בריטניה לפני שנים רבות לחקור את הצרעת השכיחה ביותר במושבותיה, צרעת שהתפשטה שם במידה מבהילה:

"השאלה העיקרית העומדת לפני הממשלה היא זאת: האם המחלה מידבקת או לא? אין ספק שהיהודים ראוה כמידבקת – והסגר חמור הוטל על כל מי שנפגע ממנה. [...] אך זו עובדה הראויה לתשומת לב: נראה, שהיהודים של ימינו פגיעים פחות למחלות מידבקות משכניהם האירופיים; ושמה ניכרים בכך עקבות אותם מנהגים טכסיים – שהשפעה כה גדולה נודעה להם על כוחם הגופני של היהודים העתיקים. אולם יהא הדבר כאשר יהא: כתבינו מכל חלקי תבל מעידים כמעט פה אחד: המחלה אינה מידבקת!"

הממשלה הבריטית ראתה כי היהודים אינם פגיעים כל-כך למחלת הצרעת שמתפשטת במושבותיה. את התופעה זקפה הממשלה לאותם חוקים סניטריים עתיקים; לאותו "הסגר חמור שהוטל על כל מי שנפגע" מן הצרעת אצל היהודים. אמנם הם התקשו לענות לעצמם מה בין חוקי הסגר אלו לעמידותם של היהודים, שהלא המחלה אינה מידבקת כלל על פי כל חוקריהם! לאמור: אם אין מחלת הצרעת מידבקת קשה יהיה להסביר את חוקי ההסגר היהודיים באופן סניטרי.

מה אם-כן היא סיבתם של חוקי הנגעים? דומה כי התורה עצמה אינה מניחה כל מקום לספק ביחס למשמעותם של הנגעים, שהלא תורת הנגעים נזכרת גם בספר דברים (כד, ח) במסגרת שורה שלימה של דינים חברתיים העוסקים בשמירת כבוד האדם. וכן נאמר שם: "הישמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים [...] זכור את אשר עשה ה' א-להיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים". מרים, אשר דיברה לשון הרע על משה אחיה נעשנה בנגע הצרעת והוסגרה מחוץ למחנה. אף חז"ל ראו בצרעת עונש הקשור בענייני חברה, וכך במסכת ערכין, ט"ז ע"ב נאמר: מה נשתנה מצורע שאמרה תורה בדד ישב, מחוץ למחנה מושבו? הוא הבדיל בין איש לאשתו בין איש לרעהו, לפיכך אמרה תורה בדד ישב".

בימי הזיכרון בהם אנו נמצאים, דינים אלו מקבלים עומק רב. אלו הם ימים של התלכדות לאומית והתכנסות אל התוכן הגנוז בעומק חיינו. הזיכרון כמו מפכה מאיתנו, ונובע מן הרובד הקיומי הראשוני ביותר שבנו. קשר הדם מאחד אותנו כגוף אחד, קשר האמונה הפנימית מדבק כנשמה גדולה אחת, וקשר הגורל ההיסטורי כמו מניח גג מעל לראשינו, לכדי בית אחד שכולנו ספונים בו. דומני כי רק מתוך אחדות זו, מתוך כינוס אדיר זה אל מרחבי היחד שלנו, אנו זוכים מדי שנה בשנה לעצמאותנו.

הנגעים שבפרשתנו, אינם אלא נגעי החברה הגורמים לסדקים באחדותה. היחיד עלול לזהות עצמו פעמים כפרוש מן ההקשר החברתי הכללי ולחולל נזקים קשים. זהו המצורע אשר נגזר עליו בידוד בכדי להבין כי אף הוא אינו נטול הקשר חברתי; אף הוא נולד למשפחה בעלת זיקת דם, אמונה והיסטוריה, והוא אחוז בה כאותו אייל הנאחז בסבך.

יהונתן רחנקי, בן 28, נשוי ואב לשניים. מתגורר בקיבוץ כפר עציון.
אמן. מורה ומחנך.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il